

The main characteristics and socio-psychological characteristics of the crisis of adolescence are analyzed. Special attention is paid to the socio-psychological analysis of the needs of adolescents and characteristics of the positive and negative phases of adolescence.

Keywords: teenagers, crisis of adolescence, communication support, positive communication, families of forced migrants

Стаття надійшла до редакції 10.10.2018

Я. М. Сивохоп

ТЕОРЕТИЧНА СКЛАДОВА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ 6–9 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті актуалізовано проблему формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти, розкрито теоретичні основи авторської методики формування досліджуваного феномена, наголошено на застосуванні процесів інтегрування й диференціації у побудові освітньо-виховного змісту такої роботи, відповідного підбору форм, методів і засобів його реалізації у відповідності до віку учнів. Схарактеризовано провідні рівні її реалізації у освітньо-виховному процесі цих закладів, розкрито діяльнісний характер освітньо-виховного змісту спортивно-краєзнавчої роботи на кожному з рівнів її реалізації та схарактеризовано низку закономірностей, що стали важливими у досягненні визначеної нами мети – формування здорового способу життя учнів 6–9 класів.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, учні 6–9 класів, спортивно-краєзнавча робота, заклади позашкільної освіти, спортивно-оздоровча, здоров'язбережувальна робота.

Постановка проблеми. Сьогодні в системі позашкільної освіти особливої актуальності набуває удосконалення традиційних і пошук інноваційних методик організації і здійснення різноманітної спортивно-краєзнавчої роботи. У контексті останнього, сутність розроблюваної нами методики формування в учнів 6–9 класів здорового способу життя у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти розглядався нами у трьох взаємопов'язаних між собою дидактичних площинах, а саме: перша площина – у межах якої освітньо-пізнавальне, адаптаційно-соціальне і здоров'язбережувальне та виховне значення окремих навчальних предметів чи сукупності предметів, які вивчали учні у загальноосвітньому навчальному закладі, представлено вже у закладі позашкільної освіти у їх інтеграції, і у той же час, у значно розширеному за

змістовим компонентом вигляді (оскільки майже всі навчальні програми закладів позашкільної освіти є інтегрованими); друга площина – завдання щодо вивчення навчального змісту інтегрованих навчальних курсів спрямовуються на формування в учнів 6–9 класів здорового способу життя через застосування здобутих знань, сформованих умінь і навичок у спортивно-краєзнавчій роботі; третя площина – у межах якої визначені форми, методи і засоби організації та здійснення учнями 6–9 класів спортивно-краєзнавчої роботи є логічно пов'язаними і мають на меті забезпечити ефективність реалізації здобутих знань у навчально-пізнавальній і дослідницькій діяльності чи спортивно-розвивальній, спортивно-оздоровчій, здоров'язбережувальній, краєзнавчій, масовій та суспільно корисній роботі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Отже, сутність методики формування в учнів 6–9 класів здорового способу життя у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти трактується нами як комплекс ієрархічно вибудованого і логічно взаємопов'язаного між собою освітньо-виховного змісту, як традиційних, так і інноваційних здоров'язбережувальних форм, методів і методичних засобів його реалізації. В основу цих положень нами покладено наукові праці С. У. Гончаренка, який у процесах навчання й виховання зростаючої особистості розрізняв три основних пов'язаних між собою аспекти: навчальний предмет, або ж зміст освіти; діяльність учителя – викладання; діяльність учнів – навчання. І тим самим завдання методики як науки трактував як «...дослідження закономірних зв'язків між цими трьома аспектами й на основі пізнання їх закономірностей опрацювання вимог до навчального предмета, викладання і навчання» [1, с. 495].

Наступними теоретичними положеннями є врахування особистісно орієнтованого, спрямованого саме на окремого учня освітньо-виховного змісту, сутність форм, методів і засобів навчально-виховної роботи як дидактичних категорій, що забезпечують ефективну його реалізацію у закладах позашкільної освіти. Не менш важливим компонентом розробленої нами методики стали науково обґрунтовані загальні способи педагогічно доцільної суб'єкт-суб'єктної взаємодії всіх учасників освітньо-виховного процесу [2, с. 488].

Враховуючи специфіку освітньо-виховного процесу закладів позашкільної освіти, де саме учень з його потребами, мотивами, бажаннями, інтересами, переконаннями, ідеями та ідеалами, сформованою свідомістю і самосвідомістю та спрямованістю на певний, ним же обраний, вид діяльності (відповідно до його уже сформованих на певному етапі онтогенезу знань, інтересів, потреб, мотивів і бажань), є центром у побудові структури нашої методики як певної педагогічної системи. Отже, саме учень є центром цієї освітньо-виховної системи, оскільки саме він, а не педагог, як це відбувається у закладах середньої освіти, визначає основне спрямування, обсяг, час, інтенсивність і навіть результативність

власної навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності, спортивно-розвивальної, спортивно-оздоровчої, здоров'язбережувальної, краєзнавчої, масової та суспільно корисної роботи. Узагальнюючи, можемо констатувати, що визначальним у діяльності педагогів закладів позашкільної освіти з відбору й конструювання освітньо-виховного змісту спортивно-краєзнавчої роботи, а відтак, відповідних як традиційних, так і інноваційних форм, методів та засобів його реалізації у освітньо-виховному процесі є саме учень та його батьки.

Відтак, можемо зробити висновок, що специфічною ознакою розробленої нами методики формування здорового способу життя в учнів 6–9 класів у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти є обов'язкове дотримання принципу дитиноцентризму і природовідповідності. Тобто, йдеться про створення комфортних умов різноманітної за змістом, спрямуванням, часом і географічними межами життєдіяльності і життєтворчості у цих навчальних закладах спортивно-краєзнавчої роботи. Це, насамперед, відсутність такої звичної, і почасти неприємної для учнів оцінки, що характерно для закладів середньої освіти, а відтак, і щоденників успішності, необхідності дотримання, інколи не цікавої, переважно одноманітної навчально-пізнавальної діяльності під час вивчення традиційних предметів у школі. А відтак, відсутність численних стресових ситуацій, поганого настрою, небажання спілкуватися не лише з вчителями, але й з однокласниками, що призводить до усамітнення і замкнутості і не лише у школі, а інколи і сім'ї. Крім цього, як засвідчив аналіз практики, наявність умов для зміни видів, учнівських колективів, рівнів та етапів складності навчального змісту відповідно до особистісних інтересів, бажань і мотивів, а також форм, напрямів чи конкретного спрямування своєї навчальної та дозвілєвої діяльності.

У процесі розроблення авторської методики було актуалізовано положення, що усвідомлення і засвоєння учнями 6–9 класів навчального змісту спортивно-краєзнавчого спрямування у різних як традиційних, так і інноваційних формах його реалізації на практиці і за допомогою різних методів та засобів, значно активізує їхню життєдіяльність в учнівсько-педагогічному колективі, спрямовану на формування власного здорового способу життя та вироблення умінь і стійких навичок його дотримання. Доцільність застосування нами такого положення у процесі здійснення різного рівня складності, спрямованості, відповідності віковим та особистісним можливостям учнів 6–9 класів спортивно-краєзнавчої роботи підтверджується думкою В. Г. Кременя, який стверджує, що «Учень – мета, а не засіб освітніх процесів, виконання вимог навчальних програм та рекомендацій» [3, с. 20].

Наступним важливим теоретичним положенням у процесі розробки методики формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у процесі туристсько-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти було застосування процесів інтегрування й диференціації у побудові навчально-

виховного змісту такої роботи, відповідно підбору форм, методів і засобів його реалізації у відповідності до віку учнів. Саме тому нами передбачалось, що навчально-виховний зміст, принципи його відбору й конструювання, застосування найбільш ефективних форм, методів і засобів, а також відповідних педагогічних умов організації і здійснення спортивно-краєзнавчої роботи учнів 6–9 класів як складових методики формування цього феномену, має узагальнену мету, яка полягає у тому, що процес інтелектуального розвитку, морально-духовного збагачення та фізичного розвитку «... спрямовується на формування здорової зростаючої особистості» [4].

За нашим висновком, формулювання такої мети є виправданим, оскільки мета, на думку С. У. Гончаренка, є ідеальним передбаченням кінцевих результатів навчання, виховання і розвитку особистості, у якій логічно взаємопов'язані: освітня ціль – озброєння учнів системою наукових знань, спеціальними і загально навчальними вміннями і навичками; розвивальна ціль – розвиток мислення, пам'яті, творчих здібностей, рухової і сенсорної систем; виховна ціль – формування світогляду, моралі, етичної культури [5, с. 205].

Саме завдяки врахуванню цього підходу, нами на теоретичному рівні здійснено конкретизацію цілей як складових узагальненої мети, формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти. Такі цілі розглядаються нами комплексом взаємопов'язаних вимог щодо поєднання у систему здобутого ними роз'єданого (у процесі вивчення навчальних предметів закладу середньої освіти) здоров'язбережувального знання, і у той же час, як необхідна умова інтеграції й диференціації освітньо-виховного змісту спортивно-краєзнавчої роботи в єдину інтегровану програму інноваційного за змістом і формами реалізації тренінг-курсу «Мій вибір – здорове майбутнє» для закладів позашкільної освіти.

На основі врахування вимог Положення про заклад позашкільної освіти [6, с. 253-254], схарактеризованих вище теоретичних основ формування досліджуваного феномена, нами визначено й розкрито сутність трьох провідних рівнів застосування розробленої нами методики формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у освітньо-виховному процесі закладів позашкільної освіти, а саме:

Перший рівень – пропедевтичний, за своєю сутністю організація на цьому рівні навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності, спортивно-розвивальної, спортивно-оздоровчої, здоров'язбережувальної, краєзнавчої, масової і суспільно корисної роботи учнів 6–9 класів має загальний, переважно ознайомлювальний характер і здійснюється тільки в колективі гуртка, секції, загону чи клубу (попарно, бригадами, дослідними групами чи всіма членами гуртка одночасно, за однією методикою і темою заняття). Цей рівень реалізації авторської методики розглядається як початковий етап навчання учнів 6–9 класів у гуртку, секції чи творчому колективі.

Учні, що навчаються на цьому рівні мають в основному лише частково системні, переважно елементарно-фрагментарні знання про власне здоров'я, способи його збереження, значення важливості дотримання здорового способу життя. Однак, навичок й відповідальності щодо його дотримання практично не сформовано. Тому саме на цьому рівні нами були реалізовані ті фрагменти методики формування досліджуваного феномена, які не тільки забезпечували початки формування системних знань, умінь і навичок дотримання здорового способу життя учнями 6–9 класів, але й підкріплювали інтерес дітей і їхніх батьків до навчання у закладах позашкільної освіти. На цьому рівні важливим є розвиток внутрішньої мотивації учнів до здоров'язбережувальних вчинків, поведінки і практичної роботи в колективі гуртка, секції, клубу, і у той же час, виховання переконаності у необхідності і правильності власних дій зі збереження і покращення здоров'я завдяки дотриманню здорового способу життя.

Другий рівень реалізації розробленої нами методики формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти за нашим трактуванням був основним рівнем. Учні, які навчалися на цьому рівні, здобувши певні системні знання, відповідні їм елементарні уміння і навички з їх застосування під час вивчення окремих навчальних предметів у закладах середньої освіти та у процесі здійснення спортивно-краєзнавчої роботи у складі гуртків, секцій, загонів і клубів на пропедевтичному рівні у закладах позашкільної освіти, уже починають здійснювати її як у складі гуртка, так і в окремих дослідних групах, започаткованих малих творчих колективах та навіть самостійно. Для цього рівня характерним є досить помітна позитивна динаміка у формуванні: логічно вибудованих і засвоєних системних знань про значення власного здоров'я, способи його збереження та покращення, вироблення у переважній більшості учнів 6–9 класів стійких переконань про необхідність самостійно, без нагадування однолітків, старших учнів, педагогів чи батьків, дотримуватися здорового способу життя; системних умінь і конкретних практичних навичок організації різноманітної за складністю і часовими й географічними межами і здійснення спортивно-краєзнавчої роботи, спрямованої на формування здорового способу життя учнів 6–9 класів.

Таким чином, реалізація розробленої нами методики формування досліджуваного феномена на цьому рівні забезпечувала помітні позитивні зміни у особистісному «Я» учнів 6–9 класів, що проявлялися у стійкій мотивації щодо збереження власного здоров'я, переконаності у необхідності його збереження й покращення для власного добробуту у майбутньому, здобутті професії, а отже повноцінного життя у соціумі.

Сутність третього – творчо-прогностичного рівня реалізації розробленої нами методики формування досліджуваного феномена у освітньо-виховному процесі закладів позашкільної освіти полягала

насамперед у створенні умов, за яких учні 6–9 класів, спираючись на уже усвідомлені і засвоєні системні знання, сформовані відповіді уміння і навички збереження і покращення власного здоров'я здобути під час вивчення окремих навчальних предметів у закладах середньої освіти та у гуртках закладів позашкільної освіти (пройшовши пропедевтичний й основний рівні навчання), можуть у переважній більшості самостійно, практично не вдаючись до безпосередньої опіки однолітків, старших учнів чи педагога, вибудовувати індивідуальну траєкторію власного інтелектуального, духовно-морального і фізичного розвитку. Для переважної більшості учнів, що навчаються на цьому рівні, характерною ознакою їхніх вчинків, поведінки і діяльності, спрямованих на збереження власного здоров'я, є поява психологічних механізмів вищого рівня саморегуляції активної життєдіяльності в учнівсько-педагогічному колективі, які, на думку І. Д. Бега, забезпечують ефективні умови взаємодії з об'єктами і суб'єктами оточуючого світу, а отже, сприяють самостійній побудові траєкторії майбутнього життєвого шляху [7, с. 47-52].

А це, у свою чергу, детермінує активність психолого-педагогічних механізмів формування в учнів 6–9 класів стійкої внутрішньої мотивації до активної участі і здійсненні в колективі гуртка чи самостійно навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності, спортивно-розвивальної, спортивно-оздоровчої, здоров'язбережувальної, краєзнавчої, масової та суспільно корисної роботи у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти. Саме така діяльність індивіда, на думку В. Г. Кременя, «... є головним засобом усвідомлення сутності особистості...», тим самим «..., що розвиває і культивує розмірковуючий, поліфонічний тип пізнання, яке долає прагматизм людського буття» [8, с. 16-17].

Врахування зазначеного вище дало підстави для виокремлення й обґрунтування у розробленій методиці положення про обов'язковий діяльнісний характер освітньо-виховного змісту спортивно-краєзнавчої роботи учнів 6–9 класів у закладах позашкільної освіти. Такий підхід базується на тому, що розвиток і становлення особистості відбувається саме у процесі спеціально організованої і педагогічно спрямованої творчої як колективної, так і самостійної діяльності, провідними чинниками ефективності якої є індивідуально і соціально значущий її зміст, відповідно рівень інтелектуального розвитку, самостійної творчої активності, сформованості досвіду життєво важливих навчальних умінь і практичних на основі засвоєного соціального досвіду. Така діяльність, як зазначає А. М. Алексюк, є умовою для прояву моральних, трудових, суспільних, естетичних рис особистості і для формування індивідуальності людини. В діяльності, вважає вчений, виробляються необхідні способи, формуються ціннісні мотиви [9, с. 242].

На підставі останнього, включення учнів 6–9 класів у різноманітну, як колективну, так і індивідуальну діяльність (навчально-пізнавальну і

дослідницьку) та роботу (спортивно-розвивальну, спортивно-оздоровчу, здоров'язбережувальну, красназвчу, масову та суспільно корисну) забезпечило розширення спектру суб'єкт-суб'єктної взаємодії в учнівсько-педагогічному колективі закладів позашкільної освіти, підвищило рівень особистісної взаємодії під час розв'язання життєво важливих для них питань, прискорило якісне накопичення соціального досвіду, вироблення відповідних вчинків і поведінки, спрямованих на формування і дотримання здорового способу життя. Доцільність запровадження положення про діяльнісний характер освітньо-виховного змісту спортивно-красназвчої роботи на кожному з рівнів її реалізації, дало змогу характеризувати ряд закономірностей, що стали важливими у досягненні визначеної нами мети – формування здорового способу життя учнів 6–9 класів, а саме:

- всім видам навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності, спортивно-розвивальної, спортивно-оздоровчої, здоров'язбережувальної, красназвчої, масової та суспільно корисної роботи, що мають не лише індивідуальні (інколи прагматичні цілі), але й, що головне, суспільні цілі;

- за умови, коли об'єктивно цінна для суспільства, або окремої громади чи учнівсько-педагогічного колективу закладів позашкільної освіти, членами яких є учні 6–9 класів, діяльність немає особистісного сенсу для них, вона обов'язково втрачає освітньо-виховний і практичний ефект. Відтак, можемо зробити висновок, що особисті інтереси, мотиви й потреби саме індивідуальної діяльності чи роботи мають набути соціально значущого характеру;

- за умови застосування перших двох позицій в організації спортивно-красназвчої роботи учнів 6–9 класів у закладах позашкільної освіти активізуються психологічні механізми вищого рівня саморегуляції активної життєдіяльності в учнівсько-педагогічному колективі. Тим самим, відбувається ефективне визначення й формування готовності кожного з учнів до вибору мети і способів діяльності для її досягнення;

- будь-яка діяльність особистості буде для неї нейтральною, а отже педагогічно неефективною за умови, коли цей процес не буде педагогічно вибудований і спрямований на формування в учнів соціального досвіду морально доцільних здоров'язбережувальних вчинків і, відповідно, поведінки у цілому [10, с. 94-98;].

Таким чином, врахування зазначеного вище дало змогу удосконалити традиційні та розробити конкретні освітньо-виховні методики, зокрема інтерактивні, спрямовані на формування в учнів 6–9 класів здорового способу життя в процесі спортивно-красназвчої роботи у закладах позашкільної освіти. Важливою складовою цих методик (як складових загальної методики формування в учнів 6–9 класів досліджуваного феномена) була орієнтація у розробленні авторського освітньо-виховного змісту навчально-пізнавальної і дослідницької діяльності, спортивно-розвивальної, спортивно-оздоровчої, здоров'язбережувальної, красназвчої, масової та суспільно корисної

роботи за умови обов'язкового застосування діяльнісного підходу до їх організації і здійснення [11, с. 136-141; 12, с. 71-72].

У той же час, як засвідчив аналіз практики, ефективність спортивно-краєзнавчої роботи з формування в учнів 6–9 класів здорового способу життя проявляється не лише в умінні педагогів закладів позашкільної освіти створити комфортні умови для ефективного інтелектуального і духовно-морального зростання та фізичного розвитку і становлення. Не менш важливим є уміння і практичні навички педагогів закладів позашкільної освіти підтримувати власний авторитет та авторитет особистісного «Я» самих учнів 6–9 класів, що особливо актуальним було під час здійснення ними самостійної спортивно-краєзнавчої роботи [13, с. 27-29; 14, с. 3-9].

Останнє набуває особливого значення саме на другому і третьому рівні реалізації розробленої нами методики формування здорового способу життя в учнів 6–9 класів у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти. У її межах навчально-пізнавальна і дослідницька діяльність, краєзнавча, спортивно-розвивальна, спортивно-оздоровча, здоров'язбережувальна, масова та суспільно корисна робота переважно здійснюється за часткового консультування з боку педагога закладу позашкільної освіти чи самостійно самими учнями. У межах розробленої нами методики формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти характеризується нами у двох площинах: у площині усвідомлення, а головне засвоєння, здоров'язбережувального знання на кожному занятті гуртка, секції, клубу та у площині відповідного рівня допомоги й управління цим процесом з боку педагога.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, як підтвердив аналіз практики, застосування розробленої нами методики формування здорового способу життя учнів 6–9 у процесі спортивно-краєзнавчої роботи у закладах позашкільної освіти відбувається набагато ефективніше за умови, коли навчально-пізнавальна і дослідницька діяльність, краєзнавча, спортивно-розвивальна, спортивно-оздоровча, здоров'язбережувальна, масова та суспільно-корисна робота здійснюється учнями переважно самостійно, або ж лише за часткового консультування з боку педагогів цих закладів.

Розгляд досліджуваної проблеми не вичерпує усіх її аспектів. Подальшого вивчення потребують питання застосування розробленої нами методики під час здійснення учнями і їхніми батьками суспільно корисних справ, важливих для громади, членами якої вони є, використання різноманітних інтерактивних форм і методик в організації спортивно-краєзнавчої роботи старшокласників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Методика навчального предмета /Семен Устинович Гончаренко. – Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Бойко А. М. Методи виховання. / Алла Микитівна Бойко. – Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Кремень В. Г. Освіта у вимірах методології синергетики. / В. Г. Кремень. Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць : в 5 т. – Т. 1 Загальна педагогіка та філософія освіти. – К. Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
4. Кравченко Т. П. Формування у старших підлітків ціннісного ставлення до власного здоров'я у процесі туристсько-краєзнавчої роботи: Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 – «Теорія та методика виховання» / Т. П. Кравченко. – К.: Уманський держав. Пед. універ. ім. Павла Тичини, 2015. – 19 с. .
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1987. – 373 с.
6. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад». / Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – С. 253 – 254.
7. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. / Іван Дмитрович Бех. – К. Академвидав, 2012. – 256 с.
8. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / авт. В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
9. Педагогіка / За ред. А. М. Алексюка. – К.: Радянська школа, 1985. – 295 с.
10. Сивохоп Я. М. Основні підходи щодо формування навичок здорового способу життя учнівської молоді / Ярослав Михайлович Сивохоп. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2010. – №18. – С. 94 – 98.
11. Сивохоп Я. М. Організаційно-педагогічні засади впровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій у діяльність позашкільних навчальних закладів / Ярослав Михайлович Сивохоп. // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Педагогіка та психологія. – 2014. – № 688. – С. 136 – 141.
12. Сивохоп Я. М. Організаційно-педагогічні засади впровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій у діяльність позашкільних навчальних закладів / Ярослав Михайлович Сивохоп. // Актуальні проблеми соціальної роботи і підготовки фахівців:соціальна робота і здоровий спосіб життя: Матеріали доповідей та повідомлень

Міжнародної науково-практичної конференції. – Ужгород, 2014. – С. 71 – 72.

13. Сивохоп Я. М. Використання інтерактивних методів навчання в процесі підвищення кваліфікації педагогів із питань формування навичок здорового способу життя підлітків / Ярослав Михайлович Сивохоп. // Нова педагогічна думка. – 2013. – №2. – С. 27 – 29.
14. Пустовіт Г. П. Діяльнісний підхід у навчанні особистості в позашкільному закладі: психологічний аспект. / Григорій Петрович Пустовіт. // Рідна школа. – 2007. – № 11-12(935-936). – С. 3 – 7.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Honcharenko S. U. Metodyka navchalnogo predmeta [Methodology of the Subject] / Semen Ustynovych Honcharenko. – Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy ; holovnyi red. V. H. Kremen. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s. (in Ukrainian)
2. Boiko A. M. Metody vykhovannia. [Methods of Education] / Alla Mykytivna Boiko. – Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy ; holovnyi red. V. H. Kremen. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s. (in Ukrainian)
3. Kremen V. H. Osvita u vymirakh metodolohii synerhetyky [Education in Measurements of the Synergy Methodology] / V. H. Kremen. Pedahohichna i psykhohichna nauky v Ukraini : zb. nauk. prats : v 5 t. – T. 1 Zahalna pedahohika ta filosofii osvity. – K. Pedahohichna dumka, 2012. – 368 s. (in Ukrainian)
4. Kravchenko T. P. Formuvannia u starshykh pidlitkiv tsinnisnogo stavlennia do vlasnoho zdorovia u protsesi turystsko-kraieznavchoi roboty: Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.07 – “Teoriia ta metody vykhovannia” [Formation in the Senior Adolescents of a Value Relation to Their Own Health in the Process of Tourist-local Lore Work: Author's abstract. dis ... candidate ped. sciences: 13.00.07 – “Theory and methods of education”] / T. P. Kravchenko. – K.: Umanskyi derzhav. Ped. univer. im. Pavla Tychyny, 2015. – 19 s. (in Ukrainian)
5. Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. – K.: Lybid, 1987. – 373 s. (in Ukrainian)
6. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia pereliku typiv pozashkilnykh navchalnykh zakladiv i Polozhennia pro pozashkilnyi navchalnyi zaklad” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the List of Types of Out-of-School Establishments and Regulations on Out-of-School Educational Institutions”]. / Osvita Ukrainy. Normatyvno-pravovi dokumenty. – K.: Milenium, 2001. – S. 253 – 254. (in Ukrainian)
7. Bekh I. D. Osobystist u prostori dukhovnoho rozvytku : navch. posib. [Personality in the Space of Spiritual Development: textbook] / Ivan Dmytrovych Bekh. – K. Akademvydav, 2012. – 256 s. (in Ukrainian)

8. Kremen V. H. Filosofiia liudynotsentryzmu v stratehiiakh osvithnoho prostoru [Philosophy of Human-centeredness in the Strategies of Educational Space] / avt. V. H. Kremen. – K.: Pedahohichna dumka, 2009. – 520 s. (in Ukrainian)
9. Pedahohika [Pedagogy] / Za red. A. M. Aleksiuka. – K.: Radianska shkola, 1985. – 295 s. (in Ukrainian)
10. Syvokhop Ya. M. Osnovni pidkhody shchodo formuvannia navychok zdorovoho sposobu zhyttia uchnivskoi molodi [Basic Approaches to Developing Healthy Lifestyle Habits of Student Youth] / Yaroslav Mykhailovych Syvokhop. // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota. – 2010. – No18. – S. 94 – 98. (in Ukrainian)
11. Syvokhop Ya. M. Orhanizatsiino-pedahohichni zasady vprovadzhennia innovatsiinykh zdoroviazberezhuvalnykh tekhnolohii u diialnist pozashkilnykh navchalnykh zakladiv [Organizational-pedagogical fundamentals of Implementation of Innovative Health-saving Technologies in Activity of Out-of-school Educational Establishments] / Yaroslav Mykhailovych Syvokhop. // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Serii: Pedahohika ta psykholohiia. – 2014. – No 688. – S. 136 – 141. (in Ukrainian)
12. Syvokhop Ya. M. Orhanizatsiino-pedahohichni zasady vprovadzhennia innovatsiinykh zdoroviazberezhuvalnykh tekhnolohii u diialnist pozashkilnykh navchalnykh zakladiv [Organizational-pedagogical fundamentals of Implementation of Innovative Health-saving Technologies in Activity of Out-of-school Educational Establishments] / Yaroslav Mykhailovych Syvokhop. // Aktualni problemy sotsialnoi roboty i pidhotovky fakhivtsiv:sotsialna robota i zdorovyi sposib zhyttia: Materialy dopovidei ta povidomlen Mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii. – Uzhhorod, 2014. – S. 71 – 72. (in Ukrainian)
13. Syvokhop Ya. M. Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia v protsesi pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohiv iz pytan formuvannia navychok zdorovoho sposobu zhyttia pidlitkiv [The Use of Interactive Teaching Methods in the Process of Improving the Skills of Teachers on the Development of Skills for Healthy Lifestyles of Adolescents] / Yaroslav Mykhailovych Syvokhop. // Nova pedahohichna dumka. – 2013. – No 2. – S. 27 – 29. (in Ukrainian)
14. Pustovit H. P. Diialnisnyi pidkhid u navchanni osobystosti v pozashkilnomu zakladi: psykholohichni aspekt. [Activity Approach in Teaching a Personality in an Out-of-school Establishments: the Psychological Aspect.] / Hryhorii Petrovych Pustovit // Ridna shkola . – 2007. – No 11-12 (935-936). – S. 3 – 7. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье актуализировано проблему формирования здорового образа жизни учащихся 6–9 классов в процессе спортивно-

краеведческой работы в учреждениях дополнительного образования, раскрыты теоретические основы авторской методики формирования исследуемого феномена, применения процессов интеграции и дифференциации в построении учебно-воспитательного содержания такой работы, соответствующего подбора форм, методов и средств его реализации в соответствии с возрастом учащихся. Охарактеризованы ведущие уровни реализации разработанной методики в учебно-воспитательном процессе этих образовательных учреждений, раскрыто деятельностный характер учебно-воспитательного содержания спортивно-краеведческой работы на каждом из уровней реализации и охарактеризован ряд закономерностей, которые стали важными в достижении определенной нами цели – формирование здорового образа жизни учащихся 6–9 классов.

Ключевые слова: здоровый образ жизни, ученики 6–9 классов, спортивно-краеведческая работа, учреждения внешкольного образования, спортивно-оздоровительная, здоровьесберегающая работа.

Abstract. The article deals with the problem of formation of a healthy lifestyle of pupils of grades 6-9 in the process of sports-local lore work in institutions of extracurricular education; the theoretical bases of the author's methodology of formation of the investigated phenomenon are revealed; it is emphasized the application of integration and differentiation processes in the construction of the educational and educational content of such work, the appropriate selection of forms, methods and means of its implementation in accordance with the age of students. The leading levels of its implementation in the educational process of these educational institutions are described, the activity character of the educational-educational content of the sport and regional studies at each of the levels of its realization is disclosed; the number of regularities that became important in achieving our goal – the formation of a healthy lifestyle of students 6-9 classes is characterized.

Key words: healthy lifestyle, pupils of grades 6 – 9, sports-lore work, establishments of extracurricular education, sports-health, health-saving work.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2018

**В. В. Сілков,
Е. О. Сілкова**

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ УМІНЬ РОЗВ'ЯЗУВАТИ СЮЖЕТНІ ЗАДАЧІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті розглядаються шляхи і засоби формування компетентностей у студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» в